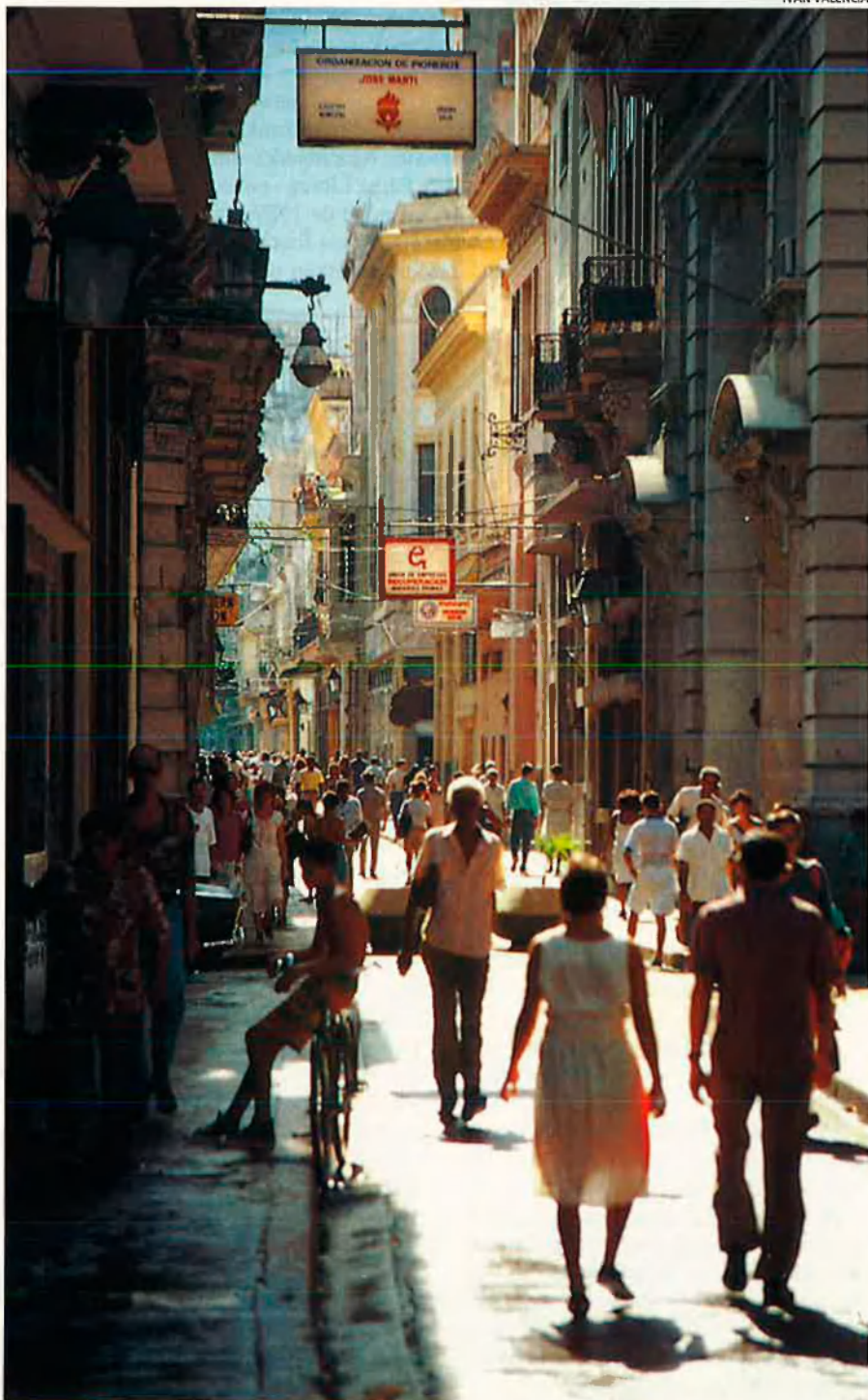

Objectiu: Cuba

Els Estats Units podrien aprovar una nova llei de bloqueig a Cuba que afectaria molt negativament les inversions dels Països Catalans a l'illa del Carib.

IVAN VALÈNCIA

La pobresa assola Cuba, entre altres causes, per mor del bloqueig comercial nord-americà. Els republicans dels EUA volen reforçar l'embargament.

No es preocupin, Cuba és el millor país per invertir de tot aquest continent, per una raó molt simple: és l'únic on no hi ha el risc que es produeixi una revolució comunista". La ironia del vell *comandante* Fidel deixà bocabadats els qui l'escoltaven. Va ser durant la inauguració, l'estiu passat, d'un nou hotel a Varadero de la cadena hotelera mallorquina Sol. L'al·locució de Castro, repetida davant un grup de 50 agents de viatges nord-americans que estudiaven les possibilitats de fer negoci a l'illa, confirmava l'esperit i el vist-i-plau del *comandante* pel que fa a l'allau d'inversionistes que diàriament arriben a Cuba.

La realitat de les inversions estrangeres a Cuba, cada vegada més importants, contrasta amb el bloqueig que els EUA fan a l'illa. Segons la Llei Torricelli i l'Esmena Mack, l'administració nord-americana està obligada a condemnar les firmes que negocien amb el règim castrista i, fins i tot, multar i empresonar els turistes nord-americans que deixin divises a Cuba. La realitat va per un altre costat. Els ciutadans nord-americans viatgen, via Mèxic, a Cuba i les empreses negocien a través de filials canadenques i europees amb els consorcis estatals cubans.

La Llei Helms. Fins ara les lleis del bloqueig i la realitat econòmica —inversions i turisme— discorrien plàcidament per camins paral·lels. El bloqueig existia, però amb moltes llacunes. I tothom aclucava els ulls. Tothom menys Jesse Helms i els seus seguidors ultraconservadors. Helms és un senador del Partit Republicà defensor dels valors més conservadors i furibund anticomunista. El dijous 9 de febrer el registre del Senat dels EUA admetia una proposició de llei del senador: l'Acta de Solidaritat amb la Llibertat i la Democràcia a Cuba.

No és una iniciativa aïllada. Helms, gràcies a la victòria conservadora a les passades legislatives, és el president del Comitè de Relacions Exteriors del Senat. Ben aviat el seu col·lega Benjamin Gilman, president del Comitè de Relacions

Exteriors de la Cambra de Representants (Congrés), es mostrava disposat a donar suport a la iniciativa de Helms. Diversos senadors i congressistes –la majoria republicans, però també alguns demòcrates– igualment anunciaven el seu suport a la Llei. En contra s'hi han mostrat algunes veus demòcrates com la del senador Bill Richardson, el congressista Charles Rangel o Wayne Smith, antic cap de l'Oficina d'Interessos Nord-americans a Cuba. Tots tres insisteixen a dir que és un contrasentit caminar cap al lliure comerç i mantenir, o incrementar, un embargament que “ja no té justificació”. Però a pesar de les opinions divergents d'aquests demòcrates, el fet és que les cambres legislatives dels EUA són dominades clarament pels conservadors del Partit Republicà.

En síntesi, la Llei Helms proposa asfixiar el règim castrista fins arribar a l'ofegament econòmic total. Amb aquest objectiu preveu sancions econòmiques a aquells països que inverteixin a Cuba. “És un fort missatge a Castro i a tots els que fan inversions a Cuba: millor que se n'estiguin si volen continuar fent negocis als Estats Units”, va dir el congressista republicà Dan Burton, un dels principals suports de Helms. L'objectiu de la llei és “garantir el final d'una dictadura brutal i farà de Cuba un país lliure i pròsper”, en paraules del mateix Jesse Helms.

Conseqüències per als Països Catalans. Actualment prop d'un centenar de firmes dels Països Catalans treballen a Cuba. La majoria són petites i mitjanes empreses que fan la seva primera experiència exterior, propiciada per les facilitats que ofereix el Govern de Castro. La mitjana de les seves inversions se situa entre els 20 i els 30 milions i mai no supera el milió de dòlars. Atès que només operen en el mercat intern cubà, les amenaces de Helms són molt relatives per a ells.

Una altra qüestió són les grans empreses, amb fortes exportacions i interessos als Estats Units i amb convenis amb distribuïdores nord-americanes. En aquest sector sí que hi ha preocupació. De moment, però, s'estimen més no opinar gaire i es curen en salut pensant que la proposta de Helms viola totes les regles comercials internacionals i que no es durà a terme. No ho diuen, però tenen por que l'onada de conservadorisme als EUA els afecti molt negativament.

Saber exactament quines són les inversions a Cuba és quasi impossible. De fet, el Ministeri d'Afers Estrangers espanyol

reconeixia a EL TEMPS, a través del gabinet de premsa, que “estadísticament les inversions espanyoles a Cuba durant l'any 1994 han estat exactament igual a zero pessetes”. Davant la sorpresa del periodista, la font de la cancelleria explica que “això passa perquè les inversions es fan a través de països tercers, moltes vegades paradisos fiscals, o bé a través d'empreses mixtes amb el Govern cubà, i aleshores no queden comptabilitzades com a inversions directes”.

Tot i això aquest setmanari ha pogut conèixer algunes xifres d'inversions que permeten fer-se una idea, si més no aproximada, de les importants quantitats que atreu Cuba. El Grup Gicatel –cadena ca-

un 1% d'aquesta xifra. Aquest sector sí que podria resultar molt afectat per la Llei Helms.

Les empreses de Balears que operen a Cuba són bàsicament hoteleres. Són les grans cadenes –Sol, Riu i Iberostar, ja que la quarta gran cadena, Barceló, fins ara no hi ha invertit– que des del 1990 han apostat fort per l'illa del Carib. La cadena Sol reconeix que ha invertit més de 2.000 milions en els tres hotels que té la cadena a l'Havana i a Varadero. Tres hotels més són gestionats gràcies a acords amb el Govern cubà. Aquesta mena d'acords de gestió és la modalitat que es va imposant. Els empresaris mallorquins –i de la resta del país– aporten la comer-

IVAN VALÈNCIA

Les inversions estrangeres a l'illa són nombroses. El Govern cubà promou aquesta via per a modernitzar la indústria i aconseguir divises.

talana hotelera Guitart, ONCE, mutualitat Fasa Renault, entre d'altres– té invertit a l'illa de Cuba devers 12.000 milions de pessetes i és propietari d'hotels a l'Havana, Varadero i Cayo Coco; l'emblemàtic Hotel Hilton de l'Havana de Batista és ara l'Hotel Havana Guitart. A banda d'aquestes inversions, les exportacions catalanes a Cuba, segons dades ofertes pel COPCA –Consorci de Promoció Comercial de Catalunya– el 1993 van sumar 4.161 milions de pessetes (contra unes importacions per valor de 1.284 milions el mateix any).

El sector taulell castellonenc (Porcelanosa, Pamesa, Azuvi, Gres de Nules i Taulell) té importants interessos als EUA, on el 1994 exportà per més de 3.500 milions de pessetes. Exporten a Cuba i a l'àrea del Carib aproximadament

cialització, la gestió i l'administració dels hotels, i exporten també –normalment a través d'empreses filials– material i infraestructura per als hotels.

Iberostar –Grup Viatges Ibèria– gestionarà a curt termini 1.600 places hoteleres a l'Havana i Varadero, i a més ha arribat a un acord amb el Govern de Castro per tal de crear una empresa mixta destinada a la construcció de tres hotels a Varadero i Cayo Coco. L'empresa declina valorar econòmicament aquests inversions si bé reconeix que tenen signat un pla d'inversions futures: la primera fase ja s'ha acomplert. “A pesar de tot, són temes delicats i ara no és el millor moment per entrar a fer valoracions econòmiques”, segons explica Antoni Pujol, director general d'Iberostar.

Finalment, la Cadena Riu, la darrera a

incorporar-se a l'expansió pel Carib, també participa en un acord de gestió amb un hotel cubà i espera ampliar aquesta opció.

A més de les inversions hoteleres, Balears va exportar a Cuba, segons dades de la Delegació de l'Institut de Comerç Exterior, per valor de 105 milions a l'any 1993. Una mostra de l'empenta dels negocis a Cuba és la creació de l'associació Cubalacant, recentment constituïda, que agrupa nombroses empreses alacantines –de tots els sectors– que operen, o volen operar, a l'illa. Aquesta associació està integrada per Alfombras Imperial, Medimar, Banc Santader, Servihotel Group, AECCA, Mirca, Torrons Garrigós, Farach y Asociados, Marbres d'Alacant i fins deu empreses més.

Els estaments valencians oficials també participen de la *febre cubana*. La Conselleria d'Obres Públiques de la Generalitat valenciana i l'Institut Turístic Valencià estudien actualment l'entrada com a inversors en el programa de rehabilitació de l'emblemàtic Malecón, el passeig marítim de l'Havana. La Generalitat valenciana ha projectat d'aportar recursos humans i tècnics al mateix temps que inclourà empreses privades dins el projecte, que també preveu l'adquisició de l'Hotel Miramar.

"Esperem a veure què passa". Després d'escoltar les reaccions dels afectats per la possible aprovació de la Llei Helms, aquesta és la conclusió. Ningú no s'acaba de creure que es pugui posar en pràctica aquesta llei, però per si de cas tothom es manifesta a l'expectativa.

Enrique Martí, director financer de l'empresa Mayen Industrial, de Vila-real, qualifica de "xut a còrner" la iniciativa del senador republicà, amb l'únic objectiu de distreure l'atenció dels problemes reals de la societat nord-americana que utilitzen Cuba com a excusa: "Quasi com fa el rei Hassan del Marroc amb Ceuta i Melilla cada vegada que té una crisi interna. Nosaltres ja fa dos anys que tenim la planta de producció de pintures a Cuba, i és la quarta o cinquena volta que ens alarmen amb aquest tipus de situacions, ja hi estem acostumats". De la seua banda, els portaveus de la Cadena Guitart s'estimen més no fer declaracions "sobre propostes polítiques que no són fets consumats".

Diego Gurí, el tècnic de l'àrea cubana

Moltes empreses dels Països Catalans s'han instal·lat a Cuba. La Llei Helms va contra elles.

de la COPCA –Consorti de Promoció Comercial de Catalunya– considera difícil que s'aprovi la llei amb tota la duresa que s'ha anunciat "perquè seria portar-la a un absurd: fins i tot els avions d'Iberia no hi podrien aterrar", però no s'acaba de refiar: "no sé fins quin punt la iniciativa de Helms pot prosperar. Helms és membre de la branca més conservadora del Partit Republicà i potser hi haurà canvis abans de ser aprovada. Ara bé, als països que tenen interessos a Cuba, una llei d'enduriment del bloqueig –tingui l'abast que tingui– els afectaria molt negativament".

El sector hotelier mallorquí s'ho pren amb prudència general. Un dels responsables de comunicació de la Cadena Sol, José Manuel Mateos, no veu gaire clara la possibilitat de represàlies per part dels EUA: "Sancions? Aleshores s'haurien d'enfrontar a actuacions europees recíproques perquè són molts països europeus els que tenen interessos a Cuba. No crec que a ningú interessi una guerra comercial". Antoni Pujol, director general d'Iberostar mostra molta precaució: "La veritat és que és un tema sobre el qual tenim poca informació i el millor que podem fer ara és esperar esdeveniments, veure com evoluciona; ara bé, és clar que seria molt negatiu qualsevol reforçament

del bloqueig... però millor esperar a veure què passa".

Un dels responsables de la Cadena Riu, Francesc Albertí, diu: "nosaltres no feim cap comentari sobre la qüestió política; si bé és un tema que ens preocupa, l'únic que hi podem fer és mantenir-nos a l'expectativa".

El Ministeri d'Afers Estrangers espanyol també s'ho pren amb precaució. El gabinet de comunicació informà aquest setmanari que l'única versió oficial és que "de moment només és un projecte molt embrionari, que està en una fase molt inicial i que, per tant, no pot haver-hi una resposta oficial del Ministeri espanyol. En tot cas, si l'aprovàs el Senat i la Cambra de Representants, després hauria de ser sancionat per l'executiu. El Ministeri d'Afers Exteriors no veu improbable que l'executiu nord-americà intenti modificar la redacció de la Llei. De tota manera volem manifestar que és un tema que preocupa molt el Govern espanyol i que el seguirà amb molta atenció, i esperarà a veure com evoluciona per fer noves passes".

A pesar de l'aparent tranquil·litat, el Ministeri espanyol ja ha fet passes davant el Govern nord-americà. Segons fonts del Ministeri d'Afers Estrangers tot d'una després de saber la iniciativa legislativa de Helms, alts responsables de la diplomàcia espanyola es reuniren, a Washington, amb representants del Departament d'Estat per avaluar com afectaria aquesta llei les inversions de l'estat espanyol a Cuba. No n'ha transcendit res més, ja que la consigna del Ministeri és no fer més declaracions que les ja esmentades, i esperar.

Les cadenes hoteleres, i els inversionistes en general, tenen clar que és ara quan han d'aprofitar l'avantatge relatiu que els dóna l'entrebanc legislatiu que tenen els inversionistes americans. Un agregat comercial europeu destinat a Cuba ho assenyala clarament: "Hi serem mentre dure l'embargament, el temps que els nord-americans no puguin entrar, després... tan sols 90 milles separen Florida de Cuba". Una distància geogràfica molt petita, que diu molt de la proximitat i interès dels Estats Units per l'illa, sobretot si la comparem amb les més de cent milles de distància que hi ha entre València i Mallorca.

**Miquel Payeras
Eduard Torres**